

Handläggare
Frida Jonasson
Telefon: 08-50820513

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd 2024-06-13

Remiss av motion om inför boendeval för äldre - med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2023/1115

Förvaltningens förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd har fått motionen *Inför Boendeval för äldre - med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden* av Jan Jönsson (L) på remiss. Inom särskilt boende finns i dag tre driftsformer: kommunala egenregiverksamheter, boenden som drivs på entreprenad enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) och fristående boenden som drivs enligt lagen om valfrihetssystem (LOV). Motionären skriver att Liberalernas mening är att dessa tre former som regel bör ersättas med en enda, LOV.

Inom Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde finns tre vård- och omsorgsboenden i egen regi och tre boenden som drivs i privat regi enligt LOV.

Förvaltningen anser att äldre ska få en omsorg efter sina behov av god kvalitet. Äldreomsorgen i Stockholms stad ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Det finns för- och nackdelar med LOV. Fördelen är att invånare har större makt att själva välja utförare. Nackdelen är att kommunen får sämre kontroll över verksamheten och har svårare att säkra kvaliteten.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd har fått motionen *Inför Boendeval för äldre - med LOV som regel för vård- och*

omsorgsboenden av Jan Jönsson (L) på remiss av kommunstyrelsen. Remissen ska besvaras senast den 6 augusti 2024. Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, stadsbyggnadsnämnden, äldrenämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Kungsholmens stadsdelsnämnd.

Ärendet

Inom särskilt boende finns i dag tre driftsformer:

- stadens kommunala egenregiverksamheter
- kommunala boenden som drivs på entreprenad enligt lagen om offentlig upphandling (LOU)
- fristående boenden som drivs enligt lagen om valfrihetssystem (LOV).

Motionären skriver att Liberalernas mening är att dessa tre former som regel bör ersättas med en enda, LOV.

LOV trädde i kraft den 1 januari 2009. Lagen gäller för kommuner och regioner när de inrättar valfrihetssystem för hälsovård- och socialtjänster. Det är frivilligt för kommuner att införa valfrihetssystem men obligatoriskt för regionerna inom primärvården.

Oavsett om en upphandlande myndighet gör en upphandling enligt LOU eller inför ett valfrihetssystem enligt LOV måste de krav och villkor som ska gälla fastställas i ett upphandlingsdokument (LOU) eller i ett förfrågningsunderlag (LOV). I en upphandling enligt LOU ska upphandlingsdokumentet annonseras i en registrerad databas. Den leverantör som lämnat det mest förmånliga anbudet vinner upphandlingen och tilldelas kontrakt. I ett valfrihetssystem enligt LOV ska förfrågningsunderlaget löpande annonseras. Kontrakt tecknas sedan kontinuerligt med leverantörerna vartefter deras ansökningar blir godkända. Alla leverantörer som lämnar in en ansökan som uppfyller de krav och villkor som framgår av förfrågningsunderlaget ska godkännas och bli leverantörer i valfrihetssystemet. Den enskilde väljer sedan en leverantör av de som är anslutna till valfrihetssystemet.

Inom Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde finns tre vård- och omsorgsboenden i egen regi. Utöver detta finns tre boenden som drivs i privat regi enligt LOV.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelning Social omsorg äldre. Ärendet har presenterats för pensionärsrådet den 10 juni.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Det finns ett ökat behov av äldreomsorg när befolkningsprognoser visar att andelen äldre ökar. För att säkra tillgången på äldreomsorg

behöver nya innovativa lösningar tas fram för att säkra en resurseffektiv omsorg i det egna hemmet.

Förvaltningen anser att äldre ska få en omsorg av god kvalitet. Äldreomsorgen i Stockholms stad ska präglas av självbestämmande, individualisering och valfrihet. Inom Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde finns idag vård- och omsorgsboenden i både egen regi samt boenden som drivs av andra aktörer. Det finns en möjlighet för den enskilde som beviljats vård- och omsorgsboende att välja mellan olika boenden i kommunal eller privat regi, både inom stadsdelsområdet och i staden.

Det finns för- och nackdelar med LOV och LOU. Fördelen med LOV är att invånare har större möjlighet att själva välja utförare. Nackdelen är att stat och kommun inte får samma tillsyn och kontroll över verksamheten. I teorin ska företagen konkurrera med kvalitet inom LOV, men det finns även risk att det sker en överetablering och att oseriösa aktörer får ett större fäste.

LOU ger bättre kontroll över vilken tjänst det allmänna betalar för, men den innebär också mindre valfrihet för brukaren. En offentlig upphandling ska gå till den utförare som erbjuder sig att utföra uppdraget till lägsta möjliga pris. Kvalitetskraven måste då utformas i detalj vilket förtar mycket av idén med valfriheten och det är svårt att ändra avtalet i efterhand.

Det finns en risk att den enskilde saknar kunskap och förmåga att förstå systemet kring valfrihet. Därmed finns risk att den enskilde inte har förmåga att göra ett aktivt val. Även om stöd och information ges, riskeras att ett stort antal utförare göra det svårt för den enskilde att göra ett aktivt och medvetet val.

När en enskild verksamhet försätts i konkurs kan detta ske plötsligt. I ett sådant fall står kommunen ansvarig för att tillgodose den enskildes behov av stöd. Att endast bedriva verksamhet enligt LOV skulle skapa en sårbarhet i dessa fall, då kommunen inte har någon egen verksamhet som kan överta ansvaret för omsorgen.

För att stärka och säkra en krisberedskap är det avgörande att bedriva verksamhet i egen regi. Att endast bedriva verksamhet enligt LOV skapar risker, även om krav ställs i förfrågningsunderlaget. Bolag kan gå i konkurs och det finns risker för att oseriösa aktörer står bakom bolagen.

Skulle staden införa att endast erbjuda verksamhet enligt LOV krävs att arbetet mot välfärdsbrottslighet utökas markant, vilket innebär ökade kostnader. Välfärdsbrottsligheten drabbar inte bara kommuner och regioner ekonomiskt. Det handlar också om enskilda personer som drabbas genom att de dels får mindre hjälp än de behöver, dels blir utsatta för undermålig, alternativt direkt skadlig, vård och omsorg.

Jämställdhetsanalys

Kvinnor står ofta för en större del av omsorgsarbetet, både inom familjen och som professionella vårdgivare. Kvinnor är överrepresenterade i yrken och befattningar med lägre löner. Det gäller exempelvis äldreomsorgen. Det är av vikt att säkra arbetsvillkoren och se till att skäliga löner utbetalas.

Om utförare saknar medvetenhet och kunskap kring jämställdhet finns risker att stereotypa bilder av kvinnor och män bidrar till att den enskilde inte får sin hjälp utförd som hen är i behov av.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Leif Kananen
Avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Remiss av motion om inför boendeval för äldre - med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden
2. Motion om inför boendeval för äldre - med LOV som regel för vård- och omsorgsboenden

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2024-05-28
Leif Kananen, Avdelningschef	2024-05-27